

ומשנינן: דמשייר בו כדי מעפורת. (37) שאינו גומר את הקרע לגמרי לחלק את הבגד לשני חלקים, אלא משאיר בו שיעור כדי רוחב סודר. ולכן טהור הבגד מטומאתו, הואיל ונקרע רובו. וכיון ששייר בו שיעור סודר וראוי לחברו, עדיין שם בגד עליו.

ומקשינן: איני! וכי מועיל לטהרו בצורה זו? והאמר רב הונא, לא שנו שטלית טמאה שהתחיל בה לקורעה כיון שנקרע רובה טהורה, אלא שלא שייר בה כדי מעפורת. אבל שייר בה באותו מיעוט שלא נקרע כדי מעפורת, חבור הוי, חשוב הוא להיות חיבור, ועדיין הוא בטומאתו?

צח-א

ומתריצין: הדין של רב הונא שאם שייר בה כדי מעפורת הוא חבור, זה רק מדרבנן, גזירה שמא לא יקרע את רובה. אבל מדאורייתא טהורה. ומותר להכניסו לעזרה לכיבוס, ואף על פי שטמא מדרבנן משום מצות כיבוס לא גזרו בו. נמצא שלענין טומאה איננו קרוי בגד אבל לגבי דם חטאת הוא קרוי בגד, שמכיון ששייר בו כדי שיעור סודר ראוי לחבר את הבגד ושמו עליו.

שנינו במשנה כלי חרס שיצא וכו'. ופרכינן: וכי נוקבו ומבטלו משם כלי כדי לטהרו? והרי כלי אמר רחמנא, דכתיב "וכלי חרש אשר תבשל בו ישבר", הרי שצריך שיהיה עליו שם כלי בשעת שבירתו, ולא כלי הוא לאחר הניקוב.

ומתריצין: שניקב נקב קטן כשיעור בשורש קטן, ובוה טהר מטומאתו, ועדיין שם כלי עליו לגבי חטאת לקיים בו מצות שבירה במקדש. אבל אם נקבו נקב גדול שיצא לגמרי מתורת כלי, שוב אינו נכנס ושוברו.

שנינו במשנה: כלי נחשת שנטמא פוחדתו כדי לטהרו.

ופרכינן: והא לאו כלי הוא בשעת מריקה ושטיפה, הואיל ובטל שם כלי ממנו בנקיבתו, והרי התורה אמרה שצריך שיהא שם כלי בשעת מריקה ושטיפה, שנאמר: ואם "בכלי" נחשת בשלה, ומרק ושטף במים.

ופירש רש"י, כיון שאינו ראוי למלאכתו הראשונה שהיה ראוי לה לפני הקריעה, כשהיה בגד גדול היה ראוי לגדול ועכשיו ראוי רק לקטן. ולכן נטהר בקריעה זו.

והתוס' מפקקים בייסוד זה שכלי שאינו ראוי למלאכתו הראשונה נטהר. ועל כן הם מפרשים שבאמת אין בכל קרקע שלש על שלש אצבעות שזהו שיעור בגד לטומאה. אך אם כן איננו בגד גם לכיבוס ומדוע חייב בכיבוס. ופירשו התוס', כיון ששייר בו כדי מעפורת ואם מיחד הבגד להשתמש בו כמו שהוא מקבל טומאה, שוב זה מספיק שם בגד שיהיה בו דין

חרס משמע שאם הנקב גדול החסרון הוא שאינו כלי ואין חיוב שבירה רק בכלי וכמו קושיית הגמרא כלי אמר רחמנא ולא כלי הוא. ולא מפני שכבר התקיימה שבירה].

אך בחיבורו חזר בו הרמב"ם והביא את הדין כמו תירוץ הגמרא בבגד שמשירר כדי מעפורת ובכלי נחושת שחוזר ומתקנו [כפירוש רש"י].

37. דעת רש"י שבכל קרע יש שיעור שלש על שלש אצבעות כשיעור בגד. ולכן חייב בכיבוס. אבל אם כן צריך להבין מדוע נטהר מטומאתו על ידי קריעה זו. והרי עדיין הוא נשאר בגד.

ומשנינן: דרציף ליה מרציף. אחר שפוחתו, מקיש עליו בקורנס⁽³⁸⁾ ומחברו, וחוזר שם כלי עליו כדי לקיים בו מצות מריקה ושטיפה.

אמר ריש לקיש: מעיל של בגדי כהונה שניתז עליו דם חטאת, ויצא חוץ לקלעים, ונטמא, מכניסו, את החלק של מקום הדם, לעזרה, בפחות משיעור שלש⁽³⁹⁾

כיבוס.

38. כך הוא פירוש רש"י, והתוס' הקשו עליו, שאם כן גם בבגד שנטמא יכלה הגמרא לתרץ שאחרי שקורע אותו חוזר ומתקן אותו וקריו בגד לענין כיבוס. אלא מוכח, כיון שהוא בגד חדש איננו חייב בכיבוס. ואם כן, הוא הדין בכלי, כיון שאחרי התיקון הוא כלי חדש איננו חייב במריקה ושטיפה. ולכן פירשו התוס' שכוונת הגמרא שהופך את הכלי שצד החוץ יהיה בפנים. והרמב"ם [פ"ח ממעה"ק הכ"א] כתב: נטמא כשיצא, פוחתו עד שיטהר ומכניסו וחוזר בפנים ומרדדו עד שיסתם הפחת ויחזור כתבנית הכלים. הרי שפירש כרש"י שמתקן את הכלי אחרי שנוקבו. וכתב המהר"י קורקוס שזה שסיים הרמב"ם ויחזור כתבנית הכלים, בא ליישב בזה את קושיית התוס' מדוע בבגד לא תירצה הגמרא ג"כ שמתקנו. ועל זה דייק הרמב"ם שכלי שמתקנו חוזר להיות כשאר כלי רגיל, אך בגד שמתקנים אותו אחרי קריעה איננו חוזר להיות בגד.

ומה שדקדק הרמב"ם שמתקן את הכלי בפנים, ביאר במקדש דוד [לא ה] שזה מפני שכלי מתכת טמאים ששברם וחזר ותיקנם מדרבנן חוזרים לטומאתם הקודמת. ולכן איננו מתקן בחוץ. שאם כן נמצא שמכניס כלי טמא מדרבנן למקדש. ואף על פי שמבואר בגמרא שלצורך מצוות כיבוס מכניסים בגד ששייר בו כדי מעפורת שהוא טמא מדרבנן, מכל מקום, כשאפשר בלי להכניס טומאה מדרבנן עדיף.

ובעיקר סברת התוס' שאם חוזר ומתקן את הכלי פטור ממריקה ושטיפה כיון שהוא כלי חדש. העיר המקדש דוד [לא ה] שהרי ההלכה

שבליעה בלי בישול גם חייבת במריקה ושטיפה, ובכלי זה הרי נשארה הבליעה ממקודם ויתחייב כעת מחדש במריקה ושטיפה מכח הבליעה הזו. ותירץ שחייב מרוק ושטיפה חל רק בשעת הבליעה בכלי ולא אחר כך.

והחזו"א רצה ליישב באמת את הקושיא על רש"י בסגנון זה. שבכלי שמתקן אותו הבליעה שבכלי מחייבת מחדש במריקה ושטיפה, אך בבגד לא יכלה הגמרא לתרץ שמתקן אותו. שהרי הדם שנבלע בבגד נפסל מיד כיון שאידיחי לכיבוס כמבואר בגמרא לעיל [צב ב], ועכשיו כשמתקן הבגד מחדש הדם הפסול הזה אינו יכול לחייב כיבוס.

אך החזו"א דחה זאת. שהרי כאן מדובר בכלי שנטמא ונטמאת גם הבליעה שבתוכו. וכיון שזוהי בליעה שנפסלה, איננה יכולה כעת לחייב מריקה ושטיפה. וכן אם כבר נעשתה הבליעה נותר ונפסלה איננה יכולה לחייב מריקה ושטיפה. וכל חיוב המריקה ושטיפה רק מחמת הבליעה הראשונה.

39. הקשה המקדש דוד [לח ב] לדעת הרמב"ם [פ"ב מביאת מקדש] שאין חיוב במכניס בגדים טמאים למקדש אלא רק כשהם אב הטומאה. ובוה מה עוזר שמכניס המעיל פחות מגע"ג הרי כשמשפשף את המעיל לכבסו נטמא האדם המכבס, ונהיה ראשון לטומאה, ואסור לו להשאר בעזרה. ואפילו אם מכניס רק את ידיו לעזרה לכבס עדיין יהיה קשה למאן דאמר ביאה במקצת שמה ביאה.

וצריך לומר שנטמא המעיל ונהיה רק ראשון לטומאה [וממילא לא נטמא האדם המכבס כי ראשון לטומאה איננו מטמא אדם] ומכל מקום,

על(40) שלש(41) אצבעות, ומכבסו. שאינו מכניס שיעור בגד טמא לעזרה, כיון שאי

אפשר לקורעו, משום שנאמר בתורה על המעיל "לא יקרע"(42). ולכן אי אפשר לקורעו

גם בזה יש איסור מדרבנן להכניס למקדש ולכן צריך להכניס פחות מגע"ג.

אך הקשה על זה, שהרי במשנה כתוב שבגד שנטמא קורעו ומכניסו. ובגמרא מבואר שמשירי בו כדי מעפורת ואף על פי שטמא עדיין מדרבנן מותר להכניסו לעזרה משום מצוות כיבוס, ויש לתמוה מדוע לא יכניס אותו בפחות מגע"ג ואל יעבור באיסור דרבנן. ומוכח מזה שמשום האיסור דרבנן לא חששו ולא הצריכו להכניס בפחות מגע"ג. וא"כ אם במעיל מדובר שאיסור הטומאה דרבנן מדוע בזה כן הצריכו להכניס בפחות מגע"ג. [נפשוט שלפי התוס' שם לא קשה כלום. שהרי פירשו שקורע את הבגד באמת פחות מגע"ג ומכל מקום, כיון שנשאר כדי מעפורת טמא מדרבנן. ואם כן, לא יועיל כלום להכניסו פחות מגע"ג שהרי גם בזה הוא עדיין טמא מדרבנן].

עוד הקשה המקדש דוד הרי כדי להכניס המעיל פחות מגע"ג לעזרה צריך להיות שאר המעיל בעזרת נשים שהיא לפני העזרה. והרי גם לעזרת נשים אסור להכניס דבר טמא ואיך מותר להכניס יותר מגע"ג מהמעיל לעזרת הנשים.

40. הקשה בחק נתן מדוע במשנה בבגד שנטמא קורעו, ולא עושים עצה זו להכניס הבגד לעזרה בפחות מגע"ג. ותירץ שחוששים שמא יטעה ויכניס יותר מגע"ג ורק במעיל שאין את העצה לקורעו התיירו להכניס בפחות מגע"ג.

41. הקשו התוס' למאן דאמר ביאה במקצת שמה ביאה איך מותר להכניס פחות מגע"ג לעזרה הרי זה ביאה במקצת [ותירצו שבבגד שאפשר לחתוך כולם מודים שביאה במקצת אינה ביאה].

ותירץ שאדרבא מודדים לפי כל המעיל,

ושיעור רוב צריך להיות רוב מכל המעיל ולכן למאן דאמר לאו שמה ביאה לא קשה כי בפחות מגע"ג אין שיעור רוב מעיל.

עוד הקשו במרחשת [סימן ב' ג' א'] ובאבי עזרי [פ"ח ממעה"ק ה"כ] שרק באדם שיש לו איסור ביאה בטומאה למקדש יש מאן דאמר שגם ביאה במקצת אסורה. אך כאן הלא מדובר בבגד טמא שאין בו איסור ביאה בטומאה רק איסור משום מטמא מקדש. ובוהו לכולי עלמא האיסור רק כשמכניס שיעור טומאה ובמקצת שיעור טומאה אין איסור ותמוהה קושיית התוס' שיהא אסור פחות מגע"ג משום ביאה במקצת. שהרי בבגד שאין איסורו משום ביאה אין איסור במקצת.

42. איסור הקריעה הוא בכל בגדי הכהונה כמבואר ברמב"ם [פ"ט מכלי המקדש ה"ג] וז"ל והקורע פי המעיל לוקה שנאמר לא יקרע והוא הדין לכל בגדי כהונה שהקורע אותם דרך השחתה לוקה. עכ"ל. והמשנה למלך שם וביתר ביאור בהל' מעה"ק [פ"ח ה"כ] הביא מספר קרבן חגיגה שזה שכתב הרמב"ם שאיסור הקריעה הוא רק בדרך השחתה זה דווקא בשאר בגדי כהונה אך במעיל האיסור גם שלא בדרך השחתה, והוכיח זאת מסוגיא זו שמעיל שנטמא מכניסו בפחות מגע"ג כי אסור לקורעו. ומדוע לא נאמר דין זה בכל בגדי כהונה שנטמאו שאי אפשר לקורעם. [ויכניסם בפחות מגע"ג] אלא הביאור שכאן כיון שקורע לצורך מצוות כיבוס זה לא דרך השחתה. ולכן בשאר הבגדים מותר לקורעו. ורק במעיל אסור לקורעו כיון שהוא אסור גם בקריעה שלא דרך השחתה. והמל"מ חולק על הקרבן חגיגה ולא פירש מדוע.

והמנחת חינוך [מצוה קא] כתב שהקרבן

כפולים שנים עשרן ושיעורו לקבל טומאה בשלשה על שלשה טפחים ולמה אסור להכניס שיעור שלש על שלש אצבעות.

ומתריצין: **אגב אבוהון חשיבי** כשבגד קטן מחובר לבגד גדול אז השיעור של שלש על שלש אצבעות יש לו חשיבות. ולכן צריך להכניסו פחות משלש על שלש אף על פי שהוא בגד עבה, משום שהוא מחובר בבגד.

ופרכינן: **והא בעי לכיבוס דם חטאת שבעה סממנים**⁽⁴³⁾ השנויים לענין העברת כתמים של דם נדה? **דאמר רב נחמן אמר רבה בר**

ולבטלו מתורת בגד כדי לטהרו, ולפיכך מכניס מקום הדם בפחות משלש על שלש שאין בו שיעור בגד לטומאה. ואין איסור להכניסו לעזרה.

ומקשינן: **מתיב רב אדא בר אהבה** והלא כתוב במשנה **העבים** בגדים עבים מאד **והרכיב** בגדים דקים מאד שאינם ארוגים **אין בהם** שיעור קבלת טומאה **משום שלש על שלש** אצבעות כיון שאינם ראויים לא ללבישה ולא לתקן בהם חלוק אלא לישיב עליהם, ולכן שיעורם בשלשה על שלשה טפחים. והרי המעיל הוא בגד עבה [שחוטיו

ראוי למלאכתו הראשונה. ורק במעיל אין עצה זו כיון שהמעיל כתב הרמב"ם שאין לו בית יד, ולכן צריך להכניסו פחות מגע"ג. ואדרבא **הראב"ד** השיג על הרמב"ם שאינו יודע מנין לו שלמעיל לא היה בית יד. ואפשר לומר שמסוגיא זו גופא מקורו של הרמב"ם לזה, מזה שלא מצאו עצה לטהר את המעיל על ידי שיפרוס את הבית יד [וכמו שעושים לשאר בגדי כהונה שנטמא] מוכח שאין למעיל בית יד. [ויש לעיין לשיטה זו שבגד שאינו ראוי למלאכתו הראשונה נטהר, שאם כן נמצא שמעיל שיחלוק אותו לשני חלקים יטהר מטומאתו כיון ששוב אינו ראוי להיות מעיל. נמצא ששיעור טומאתו הוא מעיל שלם ואם כן, שיהיה מותר להכניס גם יותר מגע"ג כיון ששיעור הטומאה הוא במעיל שלם. וצ"ע].

43. הקשו השפת אמת והמקדש דוד [לא ה] מדוע צריך כאן שבעה סממנים, ובכתם שהוא ספק דם נדה מוכן שצריך שבעה סממנים. כיון שאז אפילו אם נשאר עדיין צבע אחרי הכיבוס אומרים שזה צבע ולא דם כמבואר במשנה בנדה [פ"ט מ"ו], אך בכיבוס דם חטאת אם יורד הכל

חגיגה לא הועיל כלום בתירוצו, שהרי גם לדבריו החומרא המיוחדת במעיל היא **בפה המעיל** דווקא [וכלשונו של הרמב"ם]. ששם אסור גם קריעה שלא דרך השחתה. ואם כן, עדיין יש עצה גם במעיל לקרוע אותו בשאר הבגד ולא בפיו. ובשאר המעיל הרי הוא כמו שאר הבגדים שאסור רק דרך השחתה. אלא על כרחך שקריעה זו אף שהיא לצורך מצווה כיון שכוונתו לקלוקל הבגד הרי זה דרך השחתה ולכן אסור לקרוע גם בשאר המעיל. ואם כן, גם בשאר הבגדי כהונה יהיה אסור לקרוע לצורך כיבוס. וצריך לומר, כי מה שהזכירה הגמרא רק מעיל, כיון שעליו נזכר הלאו בתורה.

ובמרחשת [סימן ב' א'] ביאר, שדרך השחתה הכוונה היא שעל ידי הקריעה נפסל הבגד מלעבוד בו, ולכן במעיל לא הזכיר הרמב"ם דרך השחתה כיון שקריעת פי המעיל פוסלת אותו ואם כן, זה תמיד דרך השחתה.

ועל הקושיא מה שאמר ריש לקיש כאן הדין **במעיל** שנטמא ולא בשאר בגדי כהונה, תירץ, שבשאר הבגדים שיש להם בית יד (שרוול) והוא מחובר על ידי תפירות, אפשר לפרוס את התפירות והבגד נטהר מטומאתו כיון שכעת אינו